

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ – БИТОЛА

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

БР. 20

БИТОЛА

2017

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ БР. 20 НА
Н.У. ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ – БИТОЛА**

Издавач:

НУ Завод и музеј Битола

За издавачот:

д-р Александар Литовски

Претседател на редакциски одбор:

д-р Мери Стојанова

Технички секретар:

м-р Јове Парговски

Членови на редакциски одбор:

Надежда Георгиева

м-р Ристо Палигора

Енгин Насух

Владо Ѓоревски

Лектор: Стево Гадовски

Тираж: 300

СОДРЖИНА

Александар ЛИТОВСКИ ПРИЛОГ ЗА ЖИВОТОТ НА ВАСИЛ КОРАИЦОВСКИ, БОРЕЦ ОД ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА.....	1
Роберто ТРАЈКОВСКИ ГЕРМАНСКАТА НАДВОРЕШНА ПОЛИТИКА СПРЕМА МАКЕДОНИЈА (1878-1944 ГОДИНА).....	13
Станимир СТАНЕВ, ПРЕСВРТОТ ВО СУДБИНАТА НА ЕДЕН БУГАРСКИ ВОЈНИК-АНТИФАШИСТ ЗАПОЧНАЛА ВО БИТОЛА.....	22
Васко ГИЧЕВСКИ АНАЛИЗА НА НЕКОЛКУ АСПЕКТИ ОД ПОЕДИНЕЧНИОТ ФИСКАЛЕН ПОПИСЕН ДЕФТЕР ЗА БИТОЛСКАТА НАХИЈА 1467-1468.....	30
Никола МИНОВСКИ ПРЕСТОЈОТ НА ЃОРЃИ СУГАРЕВ, ВО МЕСЕЦ МАРТ 1906 ГОДИНА, ВО КИЧЕВИЈАТА.....	37
Александар СИМОНОВСКИ ПОЛИЦИСКОТО ДОСИЕ НА МИЛИВОЈ ТРБИЌ КАКО ИЗВОР ЗА ПРОУЧУВАЊЕТО НА НЕГОВИОТ ЖИВОТ И НЕГОВОТО ДЕЛО.....	44
Рубинчо БЕЛЧЕСКИ ПРИЛЕПЧАНИ, ПРИЛЕП И ПРИЛЕПСКО ВО „КРВАВАТА“1942.....	52
Габриела ТОПУЗОВСКА СОСТОЈБИТЕ ВО ЗДРАВСТВОТО ВО НРМ (1945-1965).....	64
Мери СТОЈАНОВА НАРОДНИТЕ ВЕРУВАЊА ЗА ВАМПИРИ ВО БИТОЛСКО, ПОВРЗАНИ СО ТРАГИЧНИТЕ НАСТАНИ ОД ПРВАТА СВЕТСКА ВОЈНА.....	73
Горан ВАСИЛЕСКИ ЕТНОКОРЕОЛОШКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОРАТА ОД ЕТНИЧКИОТ ПРЕДЕЛ СТРУШКО ПОЛЕ	80
Стојанче КОСТОВ НАРОДНИТЕ ОРА ВО ФИЛМУВАНИТЕ ВИДЕОЗАПИСИ НА НАЦИОНАЛНИОТ ФИЛМСКИ ФОНД НА КИНОТЕКА НА МАКЕДОНИЈА.....	92
Драгица ЧЕКОРОВСКА КОПАНИЧАРИТЕ ОД ЗЗН „СТАРИ ЗАНАЕТИ“ ОД НЕГОТИНО.....	99
Лилјана МАКАРИЈОСКА ЗА РАСТИТЕЛНИОТ СВЕТ ВО МАКЕДОНСКАТА ТРАДИЦИОНАЛНА КУЛТУРА.....	109

Слободан СТОЈКОСКИ СРЕДНОВЕКОВНО КОПЈЕ ОД ЈЕНИ ЦАМИЈА – БИТОЛА.....	122
Роберт МИХАЈЛОВСКИ ПРИЛОЗИ ЗА УБИКАЦИЈАТА НА СРЕДНОВЕКОВНИТЕ КРЕПОСТИ НА ПЕЛАГОНИЈА И БИТОЛА.....	130
Бранислав РИСТЕСКИ СЛОВЕНСКИ НАОДИ ОД РАНИОТ И ПОЛНИОТ СРЕДЕН ВЕК ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	138
Душко ТЕМЕЛКОСКИ СОБРАНИЕ - БУЛЕВТЕРИОН ВО СТИБЕРА.....	152
Александар МИТКОСКИ НОВИ СОЗНАНИЈА ЗА ЕНЕОЛИТОТ ВО ПРИЛЕПСКИОТ ДЕЛ НА ПЕЛАГОНИЈА И МАРИОВО.....	163
Гоце ВЕЉАНОСКИ ИСЧЕЗНАТИ СЕЛА ВО ДОЛНА КОПАЧКА.....	180
Оливера МАКРИЕВСКА ВОДЕНИ СИСТЕМИ – ИНОВАТИВНИ МЕТОДИ ЗА ЧИСТЕЊЕ НА СЛИКАНИ ПОВРШНИ ВО КОНЗЕРВАЦИЈАТА И РЕСТАВРАЦИЈА.....	189
Соња Стрезоска ВЕЉАНОВСКА ОДГЛАСОТ НА СТРАНСКИОТ ПЕЧАТ НА ПОЛИТИЧКАТА КРИЗА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2014-2016 ГОДИНА.....	207
Биљана ТЕМЕЛКОСКА ИЗЛОЖБЕНА ДЕЈНОСТ НА Н.У. ЗАВОД И МУЗЕЈ - ПРИЛЕП.....	227

78.085.7:791.2 (497.)

Стојанче КОСТОВ¹⁷⁸**НАРОДНИТЕ ОРА ВО ФИЛМУВАНИТЕ ВИДЕОЗАПИСИ НА
НАЦИОНАЛНИОТ ФИЛМСКИ ФОНД НА КИНОТЕКА НА
МАКЕДОНИЈА**

Апстракт:Видеоматеријалите, кои содржат податоци за орската традиција во минатото, претставуваат најрелевантен документиран материјал за етнокорелолошката наука. Во овој случај направен е обид хронолошки да се претстават филмуваните видеозаписи на *Националниот филмски фонд на Кинотека на Македонија*, на кои се забележани народни ора.

Клучни зборови:филмувани извори, народни ора, видеозапис, аудио-визуелен запис.

Видеозаписите претставуваат визуелен приказ на ората од различни временски периоди, преку кои можат да се анализираат народните ора од најразлични аспекти. Филмуваниот извор, овозможува точно и прецизно да се согледаат стилските карактеристики на едно оро, да се воочи половата застапеност, карактерот на ората, да се согледа антрополошката поставеност на секој учесник во самото оро како и улогата на поединецот да се анализираат игроорните обрасци, да се анализира должината на игроорната и музичката фраза и др. Сепак, за да може да се анализираат ората од сите споменати аспекти, неизбежно е еден видеозапис да биде проследен со звук. Доколку видеозаписот е без звук, тогаш одредени аспекти е невозможно да се анализираат како на пример, музичката придружба, песната придружена со оро итн. Филмуваните записи кои се предмет на обработка ги нудат и двете категории – неми видеозаписи без звук, кои се снимени во почетокот на XX век, како и аудио-визуелни записи кои се снимени кон средината на XX век. Во текстот ќе се направи краток хронолошки преглед на поголемиот дел на филмуваните извори поврзани со народните ора почнувајќи од првите видеозаписи во почетокот на XX век, па сè до записите кои се направени во поново време, кои се наоѓаат во *Националниот филмски фонд на Кинотека на Македонија*. Значајно е да се напомене дека во прегледот ќе бидат вклучени и режираните филмски остварувања, во кои се испреплетуваат ора од различни играорни подрачја, како и стилизирани ора.

¹⁷⁸ М-р Стојанче Костов, магистер по етнокорелологија, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје, ул. „Рузвелтова“, бр.3, 1000 Скопје, ул. „Добромир Хрс“, бр 40, 1000 Скопје, stole_kostov88@yahoo.com

Првите видеозаписи кои содржат традиционална игра, снимени во почетокот на XX век од браќата Манаки, претставуваат база на етнокорееолошката наука. Тоа се првите видеозаписи на просторот на Македонија. Браќата Милтон и Јанаки Манаки со својата камера овековечуваат значајни кадри од традиционалните игри во периодот од 1905 до 1911 година. Нивната работа, главно, се состои од снимање на разни обредни содржини и тоа во Битолско – прилепското поле и делови од јужно-македонскиот простор.¹⁷⁹ Предмет на нивно интересирање биле повеќе влашките ора, поточно во нивниот прв кадар се појавуваат традиционални игри на Власи. Насловот на филмот е *Влашко оро* на кој се снимени Власи кои прославуваат верски празник. Целата прослава, односно народните ора се забележани на голема ливада, каде мажите и жените играат оро без музичка придружба. Најверојатно се работи за ороводна песна која ја изведуваат дел од учесниците на орот. Овој краток филм не е лоциран со точна година и се води како период помеѓу 1905-1911.¹⁸⁰

Видеозаписот насловен како *Селска свадба* потекнува од истиот период. Овде се претставени обичаите на македонското и на влашкото население кои биле особено интересни за браќата Манаки. Овде треба да се истакнат свадбените обичаи, не само чинот на венчавањето, туку и сите останати придружни церемонии и манифестации, што му претходеа или пак, следувале на самиот свадбен обред. Сите наведени случувања се забележани на овој филмски материјал врз примерот на една влашка свадба, каде се сретнуваат и традиционални влашки ора.¹⁸¹

Првиот видеозапис на кој се прикажува галичка свадба се претпоставува дека е снимен во периодот од 1939 - 1940 и е насловен како *Галчник*.¹⁸² Авторот на филмот е Сифрид Миладинов. Филмот е снимен во лето, кога печалбарите се враќаат во своето родно место, а низ сите кадри карактеристична е раздвиженоста на селаните кои се облечени во народни носии. Во продолжение се снимени дел од обичаите на една галичка свадба.¹⁸³ На крајот, во еден краток кадар, се забележуваат жени облечени во галичка носија, кои играат оро, при што се држат за рака.¹⁸⁴

¹⁷⁹ Константинов, Павле, *Браќа Манаки*, Скопје, 1982, стр. 130-154.

¹⁸⁰ *Каталог на националниот филмски фонд 1905-2000*, Кинотека на Македонија, Скопје, 2001, стр. 17.

¹⁸¹ Исто, стр. 24

¹⁸² Исто, стр. 33

¹⁸³ Карактеристично за галичката свадба е тоа што таа традиционално се одржува еднаш во годината, секогаш на Петровден. Следуваат кадри во кои дефилираат невестата и младоженецот во народни носии опкружени со многуброен народ, низ кои се прикажуваат традиционалните свадбени обичаи (цитирано според: *Каталог на националниот филмски фонд 1905-2000*, Кинотека на Македонија, Скопје, 2001, стр. 33).

¹⁸⁴ На видеозаписот не може да се препознае кое оро го играат, поради фактот што станува збор за нем видеозапис, односно запис без звук.

Понатаму, како значаен видеозапис каде можат да се забележат народни ора е филмот со наслов *Пред октомвриските фестивали 1948*¹⁸⁵. На овој филм се забележани мотиви од битот на македонскиот народ, преку неговата народна уметност презентирани со ткаенините, резбата, архитектурата, земјоделските култури, па сè до народните песни и ора, кои културно-уметничките друштва имаат можност да ги прикажат на фестивалите во Битола и Штип.¹⁸⁶ Овде се прикажани машкото оро *Тешкото*,¹⁸⁷ *Чифте чамче*, како и машките обредни поворки *Русалии*.¹⁸⁸

Филмот со наслов *Миравска свадба*¹⁸⁹, кој е снимен во 1953 година, ги прикажува свадбените обичаи во селото Миравци, во близина на Гевгелија, кое припаѓа на етничкиот предел Бојмија. Филмот, кој е во продукција на Вардар филм, го прикажува целокупниот свадбен циклус, од бендисување, наводацтво¹⁹⁰, до фрлање погача, дарување на свекорот и машко дете, земање дарови, поздравување со кумот, гледање низ прстен.¹⁹¹ Во последните кадри од филмот се забележуваат мажи и жени кои играат оро кое е од типот на лесните, рамни ора, при што се држат за

¹⁸⁵ Филмот е во продукција на Вардар филм – Скопје, а сценариото и режијата се на Благоја Дрнков.

¹⁸⁶ *Каталог на националниот филмски фонд 1905-2000*, Кинотека на Македонија, Скопје, 2001, стр.40.

¹⁸⁷ Овде станува збор за општо познатото машко оро *Тешкото*, кое потекнува од западното игроорно подрачје, поточно од мијачките предели. Најмногу се играло во селата Лазарополе, Гари и Галичник, а најчесто било придружувано на традиционалните музички инструменти тапан и зурла, а понекогаш орот било придружувано и со две зурли, чии специфични звуци на овие трдиционални инструменти ја дополнувале атмосферата креирана од страна на играорците. Значајно е да се напомене дека ова е првиот видеозапис од орот *Тешкото* за кое претходно немало видеоизвор.

¹⁸⁸ *Русалии* се машки обредни поворки кои се извдеувале во периодот на дванаесетте некрстени денови од Божиќ до Водици. Се верувало дека во тој период владееле нечистите сили и разни зли духови, самовили, караконцули кои шетаат по куќите за да им наштетат на луѓето. Овие ритуални групи своите ритуали ги извршуваат во обредното време, со цел да се заштити човекот и сè што е живо од разни зла, како и да придонесат за општата благосостојба на луѓето (цитирано според: Величковска Родна, Презентирањето на русалиските игри на фестивалите во Република Македонија и надвор од неа, *Годишен зборник – Факултет за музичка уметност*, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, 2011, стр. 145). За Русалиите види повеќе во: Кличкова Вера, Русалиски обичаи во Гевгелиско, *Македонски фолклор*, II/3-4, 1969, Скопје.

¹⁸⁹ Овде станува збор за режиран филм, односно за реконструкција, а не за суров теренски материјал кој е необработен, како што тоа е случај со филмовите на браќата Манаки. Сценариото и режијата на филмот се на Јово Камберски, камера Бранко Михајловски, музика Живко Фирфов, додека музиката ја исполнува симфонискиот оркестар на гарнизонот во Скопје – диригент Саво Челевиќ. Целта на филмот е да се прикажат свадбените обичаи од селото Миравци кои изумираат.

¹⁹⁰ Стројникување или запросување на невестата преку стројници.

¹⁹¹ *Каталог на националниот филмски фонд 1905-2000*, Кинотека на Македонија, Скопје, 2001, стр.60.

рамо. Инструменталната придружба на орото е со две зурли и еден тапан.¹⁹²

Уште еден филмуван материјал го прикажува машкото оро *Тешкото*, а тоа е филмот со наслов *Комитска легенда*, снимен во 1955 година, во продукција на Вардар филм – Скопје.¹⁹³ Преку филмот се прикажани отпорот и борбата на македонскиот народ против турското ропство, предадени преку народните ора *Тешкото* и *Комитското*¹⁹⁴.

Еден од најзначајните филмски материјали претставува филмот *Ритам и звук*¹⁹⁵ снимен во 1955 година, каде се претставени голем број на народни ора и песни од цела Македонија во изведба на *Ансамблот за народни игри и песни на Македонија - Танец*. Во филмот се забележуваат повеќе ора кои во тој период биле на репертоарот на *Танец*. Овде можат да се забележат женското оро *Чамчето*¹⁹⁶, потоа машките ора *Беранче*¹⁹⁷, *Старотиквешко*¹⁹⁸, *Арамиско*¹⁹⁹, *Русалии*²⁰⁰, *Комитско*, *Калајуско*, *Зајачко*²⁰¹, *Чучук*²⁰².

¹⁹² Во споменатиот кадар невозможно е да се чуе мелодијата која ја свират зурлите, како и ритамот на тапаните, поради тоа што во заднина се слуша музика која ја предвидел авторот на музиката на овој филм.

¹⁹³ *Каталог на националниот филмски фонд 1905-2000*, Кинотека на Македонија, Скопје, 2001, стр.66.

¹⁹⁴ Во ансамблот *Танец* играта е пренесена од Емануел Мане Чучков во 1950 година, додека пак кореографската обработка е направена од Данчо Ефтимов во 1954 и Аспарух Хаџи Николов во 1955 година. Оваа игра му припаѓа на источното игроорно подрачје, во која е прикажан само еден фрагмент од борбата на комитите против турскиот аскер, доловена преку драмски елементи и ора базирани на оригинални игроорни образци.

¹⁹⁵ Филмот е во продукција на Вардар филм – Скопје, сценариото и режијата се на Трајче Попов, снимател Љубе Петковски, композитор Живко Фирфов. Игрите и песните ги изведува *Ансамблот за народни игри и песни на Р. Македонија Танец*, под раководство на Емануел Чучков. Музиката ја исполнува Симфонискиот оркестар при Македонската филхармонија и народен оркестар под диригентство на Живко Фирфов.

¹⁹⁶ Орото *Чамчето* или *Женско чамче* е соборско женско оро, кое припаѓа на типот на ора наречени Чамчиња. Ваквите ора започнуваат бавно, достоинствено и слободно, со смирени чекори кои во ритмичниот дел се забрзуваат. Игоорниот образец е претставен со бавни чекори, исполнети со грациозност, смиреност и со достоинствени движења, кои имаат за цел да ја прикажат убавината и патријархалноста на мијачката жена (цитирано според: Китевски, Марко; Величковска Родна, (2015). *Танец, Душата на Македонија*, НУ Ансамбл за народни игри и песни на Македонија ТАНЕЦ, Скопје, стр. 72). Сценски адаптираната кореографија која се изведува на снимката е на Рафе Жиковски.

¹⁹⁷ Орото *Беранче* е едно од најстарите машки ора на репертоарот на ансамблот *Танец* и едно од неколкуте ора, кои продолжиле, со мали измени, да се изведуваат сè до осумдесеттите години на XX век. Карактеристично за него е тоа што се игра во отворен круг, во парови, при што играорците нагло, брзопотезно ги креваат рацете високо како и по наизменично кревање на учесниците во текот на играта. (цитирано според: Китевски, Марко; Величковска Родна, (2015). *Танец, Душата на Македонија*, НУ Ансамбл за народни игри и песни на Македонија ТАНЕЦ, Скопје, стр.67).

¹⁹⁸ Орото *Старотиквешко* потекнува од етничкиот предел Тиквеш или Тиквешко. Орото го изведуваат мажи кои се држат за рамо, а во забрзувањето рацете им се слободно

Филмот *Мариовска свадба*²⁰³, кој е снимен во 1966 година, ги опфаќа свдабените обичаи од Мариово каде се презентирани претсвадбарските обичаи, како и оние обичаи една недела по нејзиното завршување. Според богатството на обичаите што произлегуваат од овој крај на Македонија, а коишто се одвиваат во рамките на свадбарските свечености, неминовно следува заклучокот дека станува збор за апсолутно изворна варијанта. Сите свадбени обичаи кои се карактеристични за Мариово се опфатени во овој филм. Од стројникување, договарање за свадба, канење на умрените предци, бричење на младоженецот, потоа облекување на невестата, дарување на невестата со венчални чевли и чорапи до заигрувањето на свадбарските ора. Кон крајот на филмот се играат неколку ора од типот на *Лесното* што ги играат мажи и жени мешано, а инструменталната придружба е на две гајди. Значајно е да се напомене играњето на *Нунковото оро* кое го води кумот, а се игра кога го испраќаат кумот од куката на младоженецот. При играњето на ова оро се

пуштени. Станува збор за типично машко оро кое е составено од пет дела во кои има градација на темпото од бавно кон брзо (цитирано според: Димоски, Михаило, (1977). *Македонски народни ора*, Институт за фолклор, Скопје).

¹⁹⁹ *Арамиското оро* името го добива по арамиските опасни банди, кои ги напаѓале богатите селани и карваните на богатите трговци во Македонија, во XIX и XX век. Тоа е традиционално македонско оро во кое со мимички движења се претставени нападите на арамиите, преку нишање, пукање со пиштол, паѓање на колена и други слични драмски елементи. Ороту припаѓа на југозападното играорно подрачје, а за прв пат на репертоарот на ансамблот *Танец* е поставено во 1950 година, презентирано од страна на Славејчо Илчев и на Христо Северот кој ги поставил стапките (цитирано според: Китевски, Марко; Величковска Родна, (2015). *Танец, Душата на Македонија*, НУ Ансамбл за народни игри и песни на Македонија ТАНЕЦ, Скопје, стр.66).

²⁰⁰ Русалии или Русалиска игра на репертоарот на *Танец* е поставена од играорци од Гевгелија во 1952 година, додека пак кореографски е обработена од Блаже Велевски и Душко Георгиевски, а пак музичката обработка е на Ѓорѓи Димчевски. Оваа кореографска постановка претставува обредна игра којашто е интересна и уникатна по својот карактер. Ансамблот *Танец* ја изведува како адаптирана игра за две машки играорни групи (цитирано според: Китевски, Марко; Величковска Родна, (2015). *Танец, Душата на Македонија*, НУ Ансамбл за народни игри и песни на Македонија ТАНЕЦ, Скопје, стр.86).

²⁰¹ *Зајачкото оро* е дел од кореографијата *Џамала* сценски адаптирана од Светлана Ќириќ и музички обработена од Драган Даутовски. Ова оро има шеговит карактер и го играат мажи при што со клекнувањата имитираат скокање на зајак. Треба да се напомене дека станува збор за стилизирано оро.

²⁰² Ороту *Џучук* потекнува од пределот Скопска Блатија и е типично машко. Во текот на ороту држењето е за раце, а во одреден момент, кога се прават клеквите и вртешките, рацете се пуштаат слободно. Ороту се игра во умерено и во брзо темпо, изобикува со потскоци, доскоци, вртење на телото околу својата оска и клекнувања (цитирано според: Димоски, Михаило, (1977). *Македонски народни ора*, Институт за фолклор, Скопје).

²⁰³ Филмот е во продукција на Етнолошкиот музеј – Скопје, сценариото е на Вера Кличкова.

шегуваат со него при што, на вратот му оставаат венец од кромид и пипер. Во текот на целото оро настанува голема смеа и бука, така што надалеку се знае дека се испраќа кумот. *Нунковото оро*, според игроорната структура, спаѓа во типот на лесните ора, кое во овој случај е придружувано со две гајди.

Филмот со наслов *Гоцев ден*²⁰⁴, снимен во 1974 година, претставува приказ на одбележувањето на 100-годишнината од раѓањето на Гоце Делчев, преку низа културни манифестации како што се: *Гоцеви денови*, *Илинденски денови*, *10 дена Крушевска република* и др. Споменатиот филм е од големо значење за етнокореологијата поради фактот што се забележуваат кадри од еден од најголемите фолклорни фестивали во Македонија, а тоа е *Републичкиот фестивал за народни песни и игри Илинденски денови – Битола*. Всушност, се работи за почетокот на фестивалот каде, по традиција, се изведува орото *Комитско*, но се преплетуваат и кадри од останати играорци учесници на фестивалот. Иако на филмот се проследени само сегменти од фестивалот, значајно е да се каже дека овој филм е единствениот од фестивалот во Битола, кој се наоѓа во *Националниот филмски фонд на Кинотека на Македонија*.

На крајот накратко може да заклучиме дека дел од записите претставуваат суров материјал на кој се регистрирани актуелните случувања од теренот, каде се регистрирани народни ора, обредни игри или свадбени обреди, кои се изведувале во моментот на снимањето, со актуелните учесници. Додека пак дел од записите имаат авторска заднина, односно или се реконструкција на одреден обичај, или собор, или се комплетно авторско дело на сценаристот и режисерот со компоненти од традиционалната култура. Сепак, и двете категории на видеозаписи претставуваат значаен релевантен извор преку кој во иднина можат да се вршат системски проучувања од областа на етнокореологијата.

Summary

The videos represent a visual display of dances from different time periods, through which can be analyzed folk dances from various aspects. The video source enables us to recognize the stylistic features of a dance, to realize gender representation, character dances, to perceive the anthropological structure of each participant at the very dance and the role of the individual, to analyze the dance patterns etc. The text will make a brief chronological overview of the majority of the video sources associated with folk dances found in The National Film Fund of Cinematheque of Macedonia.

²⁰⁴ Филмот е во продукција на Вардар филм – Скопје, сценариото е на Кочо Недков и Љубе Петковски.

Библиографија:

Величковска, Родна, (2011). Презентирањето на русалиските игри на фестивалите во Република Македонија и надвор од неа, *Годишен зборник – Факултет за музичка уметност*, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип.

Димоски, Михаило, (1977). *Македонски народни ора*, Институт за фолклор, Скопје.

Каталог на националниот филмски фонд 1905-2000, (2001). Кинотека на Македонија, Скопје,

Китевски, Марко; Величковска Родна, (2015). *Танец, Душата на Македонија*, НУ Ансамбл за народни игри и песни на Македонија ТАНЕЦ, Скопје.

Кличкова, Вера, (1969). Русалиски обичаи во Гевгелиско, *Македонски фолклор*, II/3-4, Скопје.